

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.05.2006, sp. zn. 4 Tz 61/2006, ECLI:CZ:NS:2006:4.TZ.61.2006.1

Číslo: 13/2007

Právní věta: Trestní rozsudek (rozhodnutí o vině a trestu) soudu, a to včetně soudu vojenského, který měl sídlo na území dnešní Slovenské republiky, vyhlášený před 1. 1. 1993 má povahu rozsudku soudu cizího státu, byť byl vyhlášen soudem dříve společné soudní soustavy. Nelze jej proto napadnout stížností pro porušení zákona (§ 266 tr. ř.) ani návrhem na obnovu řízení (§ 277 tr. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.05.2006

Spisová značka: 4 Tz 61/2006

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Obnova řízení, Řízení o stížnosti pro porušení zákona

Předpisy: § 266 tr. ř.

§ 277 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněného R. O. proti rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Prešově ze dne 10. 11. 1981, sp. zn. T 166/81.

Z odůvodnění:

Ministr spravedlnosti podal podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona proti pravomocnému rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Prešově ze dne 10. 11. 1981, sp. zn. T 166/81, ve prospěch obviněného R. O. Podle jeho názoru došlo uvedeným rozhodnutím k porušení zákona v ustanovení § 269 odst. 1 tr. zák. v neprospěch obviněného.

Trestného činu nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák., v tehdy platném znění, se obviněný podle citovaného rozsudku dopustil tím, že dne 3. 10. 1981 do 10.00 hod. nenastoupil k výkonu vojenské základní služby k VÚ 5728 S., jak byl podle povolávacího rozkazu Okresní vojenské správy ve S. N. V. povinen, přičemž vojenskou službu odmítl vykonávat i nadále proto, že mu v tom brání jeho náboženské přesvědčení.

Za tento trestný čin byl obviněnému R. O. uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dvou roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařazen do I. nápravně výchovné skupiny.

Rozsudek nabyl právní moci dne 10. 11. 1981, když po jeho vyhlášení se jak obviněný, tak vojenský obvodový prokurátor výslovně vzdali práva odvolání.

Podle názoru ministra spravedlnosti byl tímto rozsudkem porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř. v tehdy platném znění, ustanovení § 269 odst. 1 tr. zák. v tehdy platném znění a článek 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech ve znění zákona č. 120/1976 Sb. Posledně citované zákonné ustanovení zaručuje každému právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje svobodu vyznávat a přijmout náboženství nebo víru podle vlastní volby a svobodu projevovat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováváním obřadů a vyučováním.

V případě trestného činu obviněného se tak jednalo o čin směřující k uplatnění základního občanského práva. V případě obviněného R. O. nebyl podán návrh na soudní rehabilitaci ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, přesto však je podle názoru ministra spravedlnosti nutno přihlídnout k ustanovení § 1 tohoto zákona při posuzování této trestní věci.

Vojenský obvodový soud v Prešově proto pochybil, pokud obviněného R. O. uznal výše uvedeným trestným činem vinným, neboť za protiprávní označil to, že obviněný žalovaným jednáním pouze realizoval svá základní práva a svobody. Tomuto aspektu nevěnoval náležitou pozornost a důvody, které obviněného vedly k odmítnutí vojenské základní služby, měl proto pečlivě objektivizovat.

Pokud jde o otázku přípustnosti podané stížnosti pro porušení zákona, vzhledem k tomu, že v posuzovaném případě byl obviněný odsouzen soudem se sídlem na území Slovenské republiky, poukázal ministr spravedlnosti na skutečnost, že ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a volbách soudců, ve znění účinném do 13. 12. 1988, jsou vojenské obvodové soudy zařazeny mezi soudy Československé socialistické republiky, a jde tedy o soudy federální soudní soustavy. V tomto směru je tak nutno odlišovat soudy obecné soustavy, které byly v rozhodné době soudními orgány jednotlivých republik, a soudy vojenskými, které byly orgánem československé federace, jejímž nástupcem je Česká republika. Československé vojenské soudy tehdy při svém rozhodování postupovaly podle jednotných kritérií a teprve po rozdělení Československa se judikatura a právní názory vyvíjely v nástupnických státech odlišně. Občan České republiky má právo na ochranu českým soudem, vzhledem k tomu, že Česká republika je nástupnickým státem České a Slovenské Federativní Republiky, proto se ministr spravedlnosti domnívá, že občan České republiky by měl mít nárok na soudní ochranu i ve vztahu k předchozím rozhodnutím federálních vojenských soudů.

Platná právní úprava, jak vyplývá zejména z ustanovení čl. II odst. 1 zákona č. 25/1993 Sb., ochranu práv nedůvodně limituje náhodným kritériem, tj. umístěním prvoinstančního soudu na území České republiky. Při striktním výkladu uvedeného ustanovení by tak bylo nepřípustně omezeno právo občanů na soudní ochranu podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Za těchto okolností ministr spravedlnosti dovedl přípustnost podané stížnosti pro porušení zákona na základě přímé aplikace čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

Navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu v Prešově ze dne 10. 11. 1981, sp. zn. T 166/81, byl v neprospěch obviněného R. O. porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., a § 269 odst. 1 tr. zák. v tehdy účinných zněních. Dále, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. tento rozsudek zrušil, včetně všech na něj obsahově navazujících rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla

podkladu, a poté aby postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř., tj., aby sám ve věci rozhodl.

Obviněný se k podanému mimořádnému opravnému prostředku vyjádřil prostřednictvím svého obhájce, který se s argumentací podané stížnosti pro porušení zákona v celém rozsahu ztotožnil, a navrhl, aby jí bylo vyhověno. V řízení o této stížnosti pro porušení zákona je podle jeho názoru třeba upřednostnit Listinu základních práv a svobod, a to čl. 1, čl. 3 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 před ustanovením čl. II. odst. 1 zákona č. 25/1993 Sb.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství v Brně vyjádřil názor, že mimořádným opravným prostředkem – stížností pro porušení zákona je napadáno rozhodnutí soudu se sídlem ve Slovenské republice, tedy rozhodnutí cizího soudu. Ministr spravedlnosti možnost podání tohoto mimořádného opravného prostředku opřel o polemiku s příslušným ustanovením zákona, což mu nepřisluší. Ve stížnosti pro porušení zákona může ministr spravedlnosti vytýkat porušení zákona vyplývající z pravomocného rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, či vadného postupu řízení, které takovému rozhodnutí předchází. Nemůže však napadat samotný zákon, což v posuzovaném případě činí. Za liché považuje i tvrzení, že aplikace čl. II odst. 1 zákona č. 25/1993 Sb. porušuje ústavní právo občanů na soudní ochranu vyplývající z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto právo občanů není totiž příslušným ustanovením zákona č. 25/1993 Sb. dotčeno, neboť v takovýchto případech, v nichž je vyloučeno rozhodování ze strany Nejvyššího soudu, se obviněný může nápravy rozhodnutí domoci u příslušného soudu ve Slovenské republice. Navrhl, aby stížnost pro porušení zákona byla jako nepřipustná podle § 268 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítnuta.

Nejvyšší soud se především zabýval otázkou, zda podaná stížnost pro porušení zákona splňuje zákonné požadavky ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř., a dospěl k následujícím závěrům.

Pro další úvahy Nejvyššího soudu je zásadním hlediskem řešení otázky, zda rozsudek soudu se sídlem na území Slovenské republiky vydaný v době před rozdělením federativního státu je nutno pokládat za rozsudek cizího státu, a v případě, že ano, zda může Nejvyšší soud rozhodovat o podané stížnosti pro porušení zákona a případně rušit pravomocný rozsudek vydaný soudem cizího státu.

Po rozdělení společného státu, kdy se podle čl. 1 odst. 2 ústavního zákona č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky, staly nástupnickými státy ČSFR Česká republika a Slovenská republika, je nepochybné, že další trestní řízení mohou konat jen soudy jednoho ze států, a to ty, které vyhlásily rozsudek. Taková je původní právní úprava trestního řízení ČSFR, kterou převzala Česká republika jako nástupnický stát ústavním zákonem České národní rady č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky. Další řízení v takové trestní věci nemohou bez dalšího konat soudy druhého nástupnického státu, v posuzovaném případě České republiky. Orgány České republiky nemohou např. ani vykonávat rozsudek jen na podkladě rozhodnutí učiněného v trestním řízení cizím státem, kterým od 1. 1. 1993 Slovenská republika bez pochyb je.

Tyto důsledky rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky jsou pro Českou republiku jednoznačné a nelze je vykládat jinak, než že rozsudek soudu, který měl sídlo na území dnešní Slovenské republiky, má za těchto okolností v uvedených směrech povahu trestního rozsudku soudu cizího státu, byť byl vyhlášen soudem dříve společné soudní soustavy. Ze stejného názoru nepochybně vycházel zákonodárce při přijetí čl. II bod 7 zákona č. 25/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád, jakož i při vyslovení souhlasu s článkem 6 Závěrečných ustanovení Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, publikované pod č. 209/1993 Sb., jejich cílem bylo vyřešit nejdůležitější otázky nástupnictví v této oblasti.

Formulace použitá v citovaných právních normách naznačuje, že zákonodárce rozsudky uvedených

soudů nepodkládá z hlediska možného výkonu za rozsudky státu, na jehož území se mají vykonat, z čehož logicky vyplývá, že jde o rozsudky cizího státu. Rozsudek uložený soudem se sídlem ve Slovenské republice, který byl vyhlášen před 1. 1. 1993 a nebylo započato s jeho výkonem před účinností citovaného zákona, lze proto vykonat v České republice jen za splnění podmínek druhé výjimky ustanovení § 21 odst. 3 tr. zák., tedy stanoví-li to vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána (srov. č. 28/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR [Stn 1/95](#), uveřejněné pod č. 37/1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Výše uvedenou argumentaci lze vztáhnout nejen na otázky výkonu uloženého trestu, ale i na případy pokračování v původním řízení. Jestliže tedy z hlediska výkonu uloženého trestu je nutno uvedené rozhodnutí pokládat za rozsudek cizího státu, platí totéž, pokud jde o pokračování v původním řízení, a to jak ve vztahu k řádným tak mimořádným opravným prostředkům.

Je nepřijatelné, aby soud České republiky mohl obecně zasahovat do pravomocného rozhodnutí soudu na území Slovenské republiky (mimo případy *expresis verbis* uvedené v článku II odd. 1 zákona č. 25/1993 Sb.) a aby mohl jeho pravomocné rozhodnutí jakýmkoliv způsobem měnit. Takovýto postup neumožňuje ani mezinárodní smlouva uzavřená mezi oběma republikami. Výjimku neumožňuje ani ustanovení § 17 odst. 1 tr. zák., kdy toto ustanovení je nutno interpretovat ve vazbě na čl. 1 odst. 1, větu druhou, ústavního zákona České národní rady č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, z něhož plyne závěr, že „územím republiky“ není již ČSFR, nýbrž Česká republika. Zaujetí opačného stanoviska by znamenalo popření principu teritoriality.

Nejvyšší soud tak dovedl, že byv především vázán ustanovením čl. 95 odst. 1 Ústavy a zákonnými kritérii uvedenými v § 266 odst. 1 tr. ř., není oprávněn posuzovat stížnost pro porušení zákona podanou proti pravomocnému rozsudku cizího soudu a že takto podaný mimořádný opravný prostředek je nepřijatelný.

Obviněný R. O. nestojí mimo soudní ochranu, jak dovozuje stěžovatel a právní zástupce obviněného. Vzhledem k existenci specializovaných vojenských soudů v soudní soustavě Slovenské republiky se může prostřednictvím mimořádného opravného prostředku podaného u Vojenského obvodového soudu v P. domáhat obnovy řízení podle § 394 a násl. tr. ř. SR, má-li za to, že jsou pro tento druh řízení splněny zákonné předpoklady.

Vzhledem k argumentaci výše uvedené dospěl Nejvyšší soud k závěru, že podaná stížnost pro porušení zákona není přípustná, a proto ji podle § 268 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítl.